گزارش ۲

سعیده زمانی

نابودی تقاضا، راه‌حل شوک‌آور کارشناسان برای خاموش کردن شعله‌های مجدد جنگ

نفت ۱۲۵ دلاری، کابوس جدید بازار انرژی

رصد بازار جهانی نفت نشان می‌دهد مهم‌ترین متغیر اثرگذار بر قیمت‌ها نه تراز عرضه و تقاضا، بلکه تحولات سیاسی و امنیتی منطقه غرب آسیاست

ترکش‌های شعله‌ور شدن مجدد جنگ دشمن امریکایی علیه ایران، بار دیگر بازارهای جهانی را نشانه گرفته است. صف طولانی نفتکش‌ها و کشتی‌های حامل LNG و بازگشت نفت ۹۲ دلاری و بازگشت بنزین چهار دلاری به اقتصاد امریکا در کنار کاهش جدی ذخایر نفت، تصویری چندبعدی از اوضاع نابسامان بازار انرژی در جهان را نشان می‌دهد. گلدمن ساکس در تازه‌ترین ارزیابی خود هشدار داد تداوم اختلال در تنگه هرمز می‌تواند قیمت نفت را تا محدوده ۱۲۵ دلار در هر بشکه افزایش دهد. همچنین با ارزیابی کارشناسان از تحولات سیاسی و امنیتی غرب آسیا، سناریوی قیمت بالاتر نفت برای مدت طولانی‌تر تحکیم شده است.

نوسانات بازار نفت اکنون بیش از هر زمان دیگری میان دو نیروی متضاد گرفتار شده است؛ از یک‌سو، تشدید جنگ نظامی و مدیریت هوشمند برای تردد نفتکش‌ها در تنگه هرمز و از سوی دیگر، زمزمه‌های دیپلماتیکی که می‌تواند بخشی از نگرانی‌های عرضه را کاهش دهد. قیمت نفت اگرچه تا هفته پیش و در سایه امیدواری به از سرگیری مذاکرات در محدوده ۸۸ دلار آرام گرفته بود، اما در پی تشدید درگیری‌ها در معاملات روز چهارشنبه از محدوده ۹۲ دلار نیز عبور کرد.

با وجود صحبت‌های اخیر در مورد اشباع عرضه، بازار فیزیکی نشانه‌هایی از کمبود عرضه را نشان می‌دهد و این به معنای افزایش قیمت نفت برای مدت طولانی‌تر است. تازه‌ترین ارزیابی مؤسسه مالی و سرمایه‌گذاری گلدمن ساکس نشان می‌دهد اگر اختلال در صادرات نفت از تنگه هرمز ادامه پیدا کند و تولید کشورهای حوزه خلیج فارس تا پایان سال ۲۰۲۷ به طور کامل احیا نشود، قیمت نفت برنت می‌تواند در سه‌ماهه پایانی سال ۲۰۲۶ از مرز ۱۲۰ دلار در هر بشکه عبور کند. بر اساس نمودار منتشرشده از سوی بخش گلدمن ساکس با عنوان «ریسک‌های قیمت نفت به سمت افزایش متمایل است»، سه سناریو برای آینده بازار نفت ترسیم شده است. در سناریوی پایه، این بانک فرض می‌کند تنش‌های ژئوپلیتیکی کاهش یافته و جریان صادرات نفت از تنگه هرمز به تدریج به وضعیت عادی بازگردد. در این صورت، میانگین قیمت نفت برنت از حدود ۸۰ دلار در اواخر سال ۲۰۲۶ به حدود ۷۵ دلار در سال ۲۰۲۷ کاهش خواهد یافت. اما در سناریوی بدبینانه که اختلال در تنگه هرمز ادامه یابد و بازیابی تولید نفت کشورهای خلیج فارس تا پایان سال ۲۰۲۷ به تعویق بیفتد، قیمت نفت ابتدا از مرز ۱۲۰ دلار عبور کرده و حتی تا محدوده ۱۲۵ دلار نیز افزایش می‌یابد. در مقابل، سناریوی کاهشی گلدمن ساکس بر مبنای افزایش تولید جهانی و ضعف تقاضا طراحی شده است. در این حالت، قیمت نفت برنت به تدریج تا محدوده ۵۵ دلار در هر بشکه در سال ۲۰۲۷ افت خواهد کرد. این گزارش تأکید می‌کند که در حال حاضر، ریسک‌های بازار نفت بیش از آنکه به سمت کاهش قیمت‌ها متمایل باشد، در جهت افزایش قیمت‌ها قرار دارد. از نگاه تحلیلگران گلدمن ساکس، تداوم محدودیت در عبور نفتکش‌ها از تنگه هرمز، آسیب به زیرساخت‌های انرژی و طولانی شدن تنش‌های منطقه‌ای می‌تواند مهم‌ترین عامل جهش دوباره قیمت نفت باشد.

کاهش حاشیه امنیت بازار نفت

آژانس بین‌المللی انرژی نیز در جدیدترین گزارش ماهانه خود از بازار نفت اعلام کرد که در ژوئن، عرضه جهانی نفت تحت تأثیر تفاهم‌نامه ایران و امریکا به میزان ۴/۱ میلیون بشکه در روز بهبود یافت. با این حال، این آژانس خاطرنشان کرد حتی با وجود بهبود چشمگیر، تولید جهانی نفت ۹/۴ میلیون بشکه در روز کمتر از قبل از شروع جنگ علیه بوده است. آژانس بین‌المللی انرژی همچنین گزارش داد با وجود اینکه ذخایر نفت تحت رصد این آژانس در ژوئن ۲۱ میلیون بشکه افزایش یافت، برداشت از ذخایر ادامه دارد. ذخایر نفت خام کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی پس از کاهش ۷۳ میلیون بشکه‌ای در ماه قبل، ۶۲ میلیون بشکه در ژوئن کاهش یافته است.

در همین حال، امریکا به دلیل برداشت گسترده ذخایر از زمان آغاز تجاوز نظامی به ایران، به سطوح بسیار پایین در تأسیسات ذخیره‌سازی نفت خود نزدیک می‌شود. تازه‌ترین آمارها نشان می‌دهد ذخایر راهبردی نفت خام امریکا به پایین‌ترین سطح خود در ۴۳ سال گذشته رسیده و روند برداشت از این ذخایر همچنان با سرعت ادامه دارد؛ موضوعی که می‌تواند طی دو تا سه ماه آینده دولت امریکا را در برابر محدودیت‌های قانونی و چالش‌های جدید در بازار جهانی نفت قرار دهد. بر اساس آمار منتهی به ۱۷ ژوئیه ۲۰۲۶، حجم ذخایر راهبردی نفت امریکا به ۳۱۱/۴ میلیون بشکه کاهش یافته است. این سطح پایین‌ترین میزان ذخایر از اوایل دهه ۱۹۸۰ محسوب می‌شود و تنها طی چهار روز پس از انتشار این آمار نیز فشار بر این ذخایر ادامه داشته است. کارشناسان معتقدند اگر روند فعلی برداشت ادامه یابد، امریکا تا سپتامبر یا اکتبر ۲۰۲۶ از حداقل ذخیره تعیین‌شده توسط کنگره عبور خواهد کرد؛ موضوعی که می‌تواند دولت را ناچار به استفاده از اختیارات اضطراری رئیس‌جمهور کند. ذخایر راهبردی امریکا نقش مهمی در مقابله با شوک‌های ژئوپلیتیکی و اختلال در عرضه جهانی نفت ایفا می‌کند. کاهش این ذخایر به معنای کاهش توان واشنگتن برای مدیریت بحران‌های عرضه و همچنین کاهش اعتبار این ابزار راهبردی در بازار جهانی خواهد بود. تحلیلگران معتقدند در صورت ادامه روند برداشت، بازار نفت با کاهش حاشیه امنیت عرضه روبه‌رو شده و این موضوع می‌تواند از قیمت نفت حمایت کرده و ریسک ژئوپلیتیکی بازار را افزایش دهد. اندی لیپو، رئیس شرکت «لیپو اویل اسوشیتس» به وال‌استریت ژورنال گفت: «بدترین ترس‌های بازار نفت همچنان می‌تواند در اواخر امسال با رسیدن به حداقل سطح عملیاتی محقق شود.» لیپو افزود: «تنها راه برای متعادل کردن قیمت‌ها، افزایش قیمت‌ها است، به‌طوری که تقاضا نابود شود.»

ترکش‌های جنگ در پمپ‌بنزین‌های امریکا

قیمت سوخت نیز مسیر افزایشی را می‌پیماید، زیرا عرضه سوخت همچنان محدود است. طبق گزارش‌ها، تفاوت بین قیمت نفت خام و قیمت سوخت از ابتدای ژوئیه به ۰/۹۰ دلار در هر گالن افزایش یافته و میانگین قیمت بنزین در امریکا بار دیگر به ۴ دلار در هر گالن رسید.

از سوی دیگر، میانگین قیمت گازوئیل با رشدی ۳۳ درصدی از زمان آغاز درگیری‌ها، مرز ۵ دلار را رد کرده و به ۵/۱۱ دلار در هر گالن رسیده است. البته این میانگین کشوری، شکاف چشمگیر قیمت‌ها در سراسر امریکا را به طور کامل نشان نمی‌دهد. در حالی که قیمت‌ها در بسیاری از ایالت‌های جنوبی به ۳/۶۰ دلار نزدیک است، ساکنان ایالتی مانند کالیفرنیا ارقامی در حدود ۵.۵۰ دلار را برای هر گالن سوخت پرداخت می‌کنند. این موج تورمی با نزدیک شدن انتخابات میان‌دوره‌ای نوامبر که احتمالاً به عنوان یک همه‌پرسی سرنوشت‌ساز برای ارزیابی عملکرد دولت عمل خواهد کرد، به یک معمای پیچیده برای رئیس‌جمهور رژیم امریکا تبدیل شده است.

گزارش یک

بهناز قاسمی

مردم در انتظار وعده رئیس‌جمهور برای افزایش کالابرگ

حدود یک میلیون نفر همچنان از اعتبار کالابرگ تیرماه استفاده نکرده‌اند

رئیس‌جمهور از اردیبهشت امسال تاکنون چندین بار دستور افزایش مبلغ کالابرگ را متناسب با نرخ تورم صادر کرده، اما تاکنون اجرایی نشده است. متأسفانه افزایش روزانه قیمت کالاها، ارزش یک‌میلیون تومانی کالابرگ را خنثی کرده و سبد معیشت خانوار در معرض آسیب قرار گرفته است. به گفته معاون رفاه و امور اقتصادی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، حدود یک میلیون نفر از اعتبار کالابرگ تیرماه استفاده نکرده‌اند و همین آمار نشان‌دهنده میزان استقبال جامعه هدف از کالابرگ است.

کالابرگ این روزها به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مردم، دولت و مجلس تبدیل شده است. طبق قانون باید اعتبار کالابرگ افزایش پیدا کند، اما هنوز این تکلیف عملی نشده است. دولت چهاردهم از دی‌ماه سال گذشته که ارز ترجیحی کالاهای اساسی را حذف کرد، وعده داد که مبلغ کالابرگ را به اندازه تورم افزایش خواهد داد تا قدرت خرید مردم کاسته نشود. علاوه بر این، قرار بود مبلغ افزایش کالابرگ در بودجه امسال پیش‌بینی شود.

در این مدت، تورم مواد غذایی به رکورد تاریخی ۱۳۳ درصد رسیده، اما خبری از افزایش مبلغ کالابرگ نیست. در ۶ ماه گذشته که ارز ترجیحی واردات کالاهای اساسی متوقف شده، نه تنها طلب ۴ میلیارد یورویی (۷۰۰ همت) واردکنندگان کالاهای اساسی از خرداد سال گذشته پرداخت نشده، بلکه وعده‌های افزایش مبلغ کالابرگ از فروردین‌ماه امسال نیز محقق نشده است. همچنین توزیع‌کنندگان کالابرگ نیز از عدم تسویه دولت گله می‌کنند و تعدادی از توزیع‌کنندگان از چرخه عرضه خارج شده‌اند.

افزایش پلکانی کالابرگ روی میز مجلس

در این خصوص، الهام آزاد، نماینده مجلس شورای اسلامی و عضو کمیسیون برنامه‌وبودجه، کالابرگ را یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مشترک قوای سه‌گانه توصیف کرد و از تلاش برای مدیریت بهتر معیشت مردم خبر داد. وی با اشاره به تصمیم اخیر برای تخصیص کالابرگ به همه دهک‌های درآمدی گفت: قرار است کالابرگ به کل دهک‌ها تعلق گیرد. بحث حذف دهک‌های بالا و اختصاص آن صرفاً به دهک‌های یک تا ۷ مطرح بود، اما در نهایت سیاست بر این شد که تمام هموطنان از آن بهره‌مند شوند. نماینده مجلس شورای اسلامی در ادامه به ناکافی بودن مبلغ فعلی کالابرگ در برابر تورم و افزایش قیمت‌ها اشاره کرد و افزود: ما در میان مردم حضور داریم و می‌بینیم که شهروندان می‌گویند با این مبلغ بسیار ناچیز شاید تنها بتوان یک یا دو قلم کالای اساسی را تأمین کرد.

آزاد با تأکید بر اینکه افزایش ارزش کالابرگ در دستور کار نظارتی مجلس قرار دارد، از جلسات مکرر خود با دستگاه‌های مختلف در این زمینه خبر داد و خاطرنشان کرد: باید مباحث اعتباری و بودجه کشور را در نظر بگیریم، اما اولویت اصلی ما مردم هستند. باید بودجه را به گونه‌ای مدیریت کنیم که حداقل یک کمک‌هزینه معیشتی مناسب به خانواده‌ها تعلق بگیرد. او از طرحی برای افزایش پلکانی مبلغ کالابرگ پرده برداشت و تصریح کرد: حتی اگر به‌دلیل محدودیت‌های بودجه‌ای امکان اجرای سریع برای همه فراهم نباشد، می‌توان برای ۳ دهک اول سریع‌تر اقدام و در گام‌های بعدی، افزایش را برای سایر دهک‌ها محقق کرد. عضو کمیسیون برنامه‌وبودجه مجلس با اشاره به طرح موضوع معیشت مردم در صحن علنی در روزهای گذشته، از ادامه پیگیری‌ها در جلسات آینده مجلس خبر داد.

او همچنین رویکرد دولت را در این زمینه مثبت ارزیابی کرد و گفت: در جلساتی که با وزارتخانه‌های مرتبط داشته‌ایم، این همراهی دیده می‌شود، اما واقعیت‌ها، شرایط و ظرفیت بودجه‌ای نیز باید لحاظ شود. آزاد ابراز امیدواری کرد که دولت هرچه زودتر این خواسته مجلس و مردم را عملیاتی کند و افزود: نگاه دولت مثبت است و منتظر فراهم شدن سازوکارهایی هستند تا در یک بازه زمانی مشخص، ابتدا دهک‌های یک تا ۳ در اولویت قرار گیرند و سپس در کوتاه‌ترین زمان ممکن این افزایش برای تمام مردم عزیز کشورمان اجرایی شود.

تمدید زمان کالابرگ خردادماه

همچنین معاون رفاه و امور اقتصادی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از تمدید اعتبار کالابرگ خردادماه تا ۱۴ مرداد خبر داد و گفت: حدود یک میلیون نفر همچنان از این اعتبار استفاده نکرده‌اند.

به گزارش ایرنا، یعقوب اندایش اعلام کرد: اعتبار کالابرگ خردادماه که ۱۵ خرداد شارژ شده بود، تا پایان ۳۱ تیرماه مهلت داشت، اما با توجه به شرایط کشور این مهلت تا ۱۴ مرداد تمدید شده است.

وی با بیان اینکه بخش عمده مشمولان از این اعتبار استفاده کرده‌اند، افزود: حدود یک میلیون نفر هنوز از کالابرگ خود استفاده نکرده‌اند و فرصت دارند تا پایان مهلت تمدیدشده اقدام کنند.

اندایش درباره گلایه برخی فروشگاه‌های طرف قرارداد از تأخیر در واریز مطالبات نیز توضیح داد: در برخی موارد، مشکلاتی مانند اشتباه در شماره شبا یا ناهماهنگی اطلاعات حساب موجب تأخیر در پرداخت می‌شود، اما در صورت نبود مشکل، مطالبات پس از تأمین منابع به سرعت پرداخت خواهد شد.

وی تأکید کرد: با توجه به شرایط کشور، تسویه مطالبات فروشگاه‌ها ممکن است بین دو تا چهار هفته زمان ببرد، اما از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی هیچ تأخیری در پرداخت‌ها به‌صورت عمدی صورت نمی‌گیرد.

معاون وزیر تعاون همچنین با اشاره به برخی تغییرات در شبکه فروشگاهی طرح گفت: فروشگاه‌های زنجیره‌ای، شرکت‌های دارای چند شعبه و واحدهای حقوقی باید به سامانه صندوق فروشگاهی متصل باشند، قرارداد کتبی داشته باشند و شماره حساب معرفی‌شده نیز باید به نام همان شرکت یا فروشگاه ثبت شده باشد. به گفته اندایش، در مقطعی ۹۵۸ پایانه فروشگاهی به دلیل برخی ناهماهنگی‌ها قطع شده بود، اما با توجه به شرایط خاص کشور دوباره فعال شدند و از صاحبان این پایانه‌ها خواسته شده است الزامات سامانه‌ای را رعایت کنند.

وی با بیان اینکه اکنون تغییری در اقلام مشمول کالابرگ ایجاد نمی‌شود، خاطرنشان کرد: ۱۱ قلم کالای اولیه طرح همچنان برقرار است و کالاهای کشاورزی، میوه و سبزیجات نیز که از اسفندماه به سبد کالابرگ اضافه شده‌اند، همچنان در طرح باقی مانده‌اند. معاون وزیر از فروشندگان و اصناف طرف قرارداد خواست همچنان با رعایت ضوابط طرح، خدمات خود را به مردم ارائه دهند و یادآور شد که فروشگاه‌های بزرگ باید تا پایان شهریور به سامانه فروشگاهی متصل شوند.

نگاه

هادی اسماعیلی

بسته روی بسته بس است

اعلام تدوین بسته حمایتی جدید برای واحدهای تولیدی آسیب‌دیده از جنگ، در حالی مطرح شده است که هنوز درباره سرنوشت اجرایی بسته ۷۰۰ هزار میلیارد تومانی حمایت از صنایع، گزارش دقیقی نیست و آنچه تاالان مشخص شده این است که بانک مرکزی خیلی عریان آن را پشت گوش انداخته است. بنابراین اعلام مجدد یک بسته حمایتی جدید، این ابهام را برجسته می‌کند که آیا دولت فعلی به روال دولت‌های یازدهم و دوازدهم برای حمایت از تولید به گفتار درمانی روی آورده است؟!

تیم اقتصادی دولت محترم احتمالاً از هر کسی بهتر می‌داند مسئله اصلی تولید، کمبود عنوان‌های حمایتی نیست؛ چه‌آنکه بنگاه‌ها بارها با بسته‌های حمایتی، تسهیلات ویژه، خطوط اعتباری و ابزارهای تأمین مالی مواجه شده‌اند. بنابراین آنچه برای تولیدکننده اهمیت دارد، دسترسی واقعی، سریع و قابل پیش‌بینی به منابع است و از همین منظر، اعلام بسته جدید بدون ارائه گزارش دقیق از عملکرد بسته قبلی، بیش از آنکه اطمینان ایجاد کند، ابهام درباره کیفیت سیاست‌گذاری و نحوه تخصیص منابع را افزایش می‌دهد.

یادمان نرفته است بسته ۷۰۰ هزار میلیارد تومانی که در دی‌ماه ۱۴۰۴ برای حمایت از صنایع در برابر آثار اصلاح سیاست ارزی تصویب شد، از نظر حجم منابع، یکی از برنامه‌های بزرگ تأمین مالی تولید محسوب می‌شد و طبق مصوبه دولت، این منابع قرار بود از محل منابع داخلی بانک‌ها و ابزارهایی مانند تسهیلات، اوراق گام، برات الکترونیکی و اعتبارات اسنادی برای جبران کسری سرمایه در گردش واحدهای تولیدی اختصاص یابد و البته دامنه این حمایت نیز صرفاً به یک صنعت محدود نبود و گروه‌هایی از تولیدکنندگان و واردکنندگان مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای را دربرمی‌گرفت.

با وجود این، اجرای چنین بسته‌ای به پستوهای تاریک اجرایی هدایت شد. لذا در سیاست‌های اعتباری، فاصله میان «منابع پیش‌بینی‌شده» و «منابع پرداخت‌شده» بسیار مهم است و رقم ۷۰۰ هزار میلیارد تومان، در صورتی که در قالب قراردادهای اعتباری، اعتبار اسنادی، اوراق گام یا تسهیلات بانکی به جریان نیفتد، برای بنگاه تولیدی صرفاً یک عدد اعلامی است و تولیدکننده طبعاً برای خرید مواد اولیه، پرداخت دستمزد و حفظ جریان تولید به نقدینگی واقعی نیاز دارد، نه صرفاً ظرفیت اعتباری که دسترسی به آن به ده‌ها شرط، ارزیابی بانکی و فرآیند اداری وابسته باشد. از این منظر، نخستین مطالبه منطقی پیش از اعلام بسته جدید، انتشار گزارش عملکرد بسته ۷۰۰ همتی است مبنی بر اینکه چه میزان از این منابع به مرحله تخصیص رسید؟ یا اینکه چند واحد تولیدی از این منابع استفاده کردند.

با این حال، دولت از طراحی بسته‌ای برای واحدهای تولیدی آسیب‌دیده از جنگ سخن می‌گوید و قرار است دستورالعمل آن طی ۱۵ روز آینده نهایی و ابلاغ شود. اصل حمایت از واحدهایی که در اثر خسارت‌های جنگی با توقف یا اختلال در فعالیت مواجه شده‌اند، از نظر اقتصادی قابل‌دفاع است؛ زیرا بازسازی ظرفیت تولید، اشتغال و زنجیره تأمین به منابع مالی نیاز دارد، اما مسئله اصلی به چگونگی طراحی این حمایت بازمی‌گردد و اگر بسته جدید قرار است از محل منابع بانکی، بودجه عمومی یا ابزارهای تأمین مالی مشابه بسته قبلی تأمین شود، باید نسبت آن با برنامه ۷۰۰ همتی به‌طور شفاف مشخص شود و اینکه آیا منابع جدید جدا از بسته قبلی است یا بخشی از همان ظرفیت اعتباری محسوب می‌شود؟

حتماً تعدد بسته‌ها، در صورت نبود نظام واحد شناسایی و تخصیص، به پراکندگی منابع و افزایش هزینه اداری منجر می‌شود و بسته جدید معمولاً نیازمند دستورالعمل، سامانه، فرآیند ثبت درخواست، ارزیابی، معرفی به بانک و نظارت جداگانه است و در نتیجه، بخشی از انرژی دستگاه اجرایی به تولید سازوکارهای جدید اختصاص می‌یابد، در حالی که ممکن است ظرفیت‌های قبلی هنوز به‌طور کامل فعال نشده باشند. مسئله مهم‌تر، وضعیت شبکه بانکی است؛ چه‌آنکه بسته ۷۰۰ همتی نیز قرار بود عمدتاً از منابع داخلی بانک‌ها تأمین شود، در شرایطی که بانک‌ها با محدودیت منابع، ناترازی ترازنامه و فشار تقاضا برای تسهیلات مواجه هستند و اعلام چند بسته اعتباری بزرگ بدون تعیین منابع پایدار، خطر تبدیل سیاست حمایتی به رقمی اسمی را افزایش می‌دهد و اگر قرار است منابع از شبکه بانکی تأمین شود، باید ظرفیت واقعی هر بانک، سقف تعهدات، نرخ سود، دوره بازپرداخت و شیوه تضمین بازپرداخت مشخص باشد.

از طرف دیگر، واحدی که در اثر جنگ آسیب دیده است، الزاماً با یک مشکل معمول سرمایه در گردش مواجه نیست و ممکن است بخشی از تجهیزات آن تخریب شده باشد یا دسترسی‌اش به مواد اولیه قطع شده باشد یا حتی مسیرهای حمل‌ونقل و بازار فروش آن آسیب دیده باشد. بنابراین، تسهیلات سرمایه در گردش به‌تنهایی برای همه این واحدها پاسخ مناسبی نیست؛ چه‌آنکه یک واحد برای بازسازی ماشین‌آلات به تسهیلات سرمایه ثابت نیاز دارد و واحدی دیگر برای جبران هزینه‌های جاری و حفظ نیروی کار به سرمایه در گردش احتیاج دارد. تفکیک این نیازها باید در طراحی بسته حمایتی لحاظ شود.

همچنین لازم است معیار شناسایی خسارت، میزان حمایت و اولویت‌بندی متقاضیان از ابتدا مشخص باشد و پرداخت تسهیلات بر پایه عنوان کلی «آسیب‌دیدگی از جنگ» بدون ارزیابی دقیق خسارت، امکان خطا در تخصیص منابع را افزایش می‌دهد. پس حمایت باید به واحدی برسد که خسارت آن احراز شده، ظرفیت بازگشت به فعالیت را دارد و دریافت منابع می‌تواند به احیای تولید منجر شود، در غیر این صورت، منابع محدود بانکی و بودجه‌ای در طرح‌هایی مصرف می‌شود که بازده اقتصادی مشخصی ندارند.

از این منظر، دولت پیش از اعلام بسته جدید باید یک حسابرسی سیاستی از بسته قبلی ارائه کند و گزارش عملکرد، میزان پرداخت، تعداد واحدهای بهره‌مند، بخش‌های دریافت‌کننده منابع و موانع اجرایی، حداقل اطلاعاتی است که فعالان اقتصادی برای ارزیابی برنامه جدید نیاز دارند و طبعاً بدون چنین گزارشی، بسته جدید در ذهن تولیدکننده با همان ابهام‌های قبلی روبه‌رو خواهد شد.

گزارش ۳

بهناز قاسمی

واردکنندگان خواستار تسویه ۵۰ درصد طلب‌شان از دولت شدند

در حالی که رئیس‌جمهور دستور پرداخت فوری ۵۰ درصد از مطالبات ۴ میلیارد یورویی بخش خصوصی را صادر کرده، واردکنندگان کالاهای اساسی می‌گویند این دستور هنوز وارد مرحله اجرا نشده و ادامه تأخیر در تسویه مطالبات، توان مالی فعالان این حوزه و روند تأمین کالاهای اساسی را با مشکلاتی مواجه می‌کند؛ بنابراین دولت باید برای پرداخت مطالبات ارزی واردکنندگان، برنامه زمان‌بندی ارائه کند.

گردهمایی تخصصی با محوریت نقش بخش خصوصی در تأمین و ارتقای امنیت غذایی کشور بدون حضور وزرای جهاد کشاورزی، اقتصاد و حتی بانک مرکزی برگزار شد و طبق گفته‌های تجار، واردکنندگان گوشت بیشترین طلب را از دولت دارند و از مهرماه سال ۱۴۰۳ مطالبات معوقه دارند.

در این خصوص، محمدرضا کلامی، دبیر انجمن اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی ایران - که در این نشست سخن می‌گفت - افزود: از سال ۱۳۹۹ به بعد، استفاده حداکثری از ظرفیت بخش خصوصی به یکی از محورهای حکمرانی در حوزه تأمین کالاهای اساسی تبدیل شده است. در شرایط فعلی نیز بخش خصوصی بیش از چهار میلیارد یورو منابع مالی تجهیز کرده تا تأمین کالاهای مورد نیاز کشور، به‌ویژه در شرایط حساس، به‌گونه‌ای انجام شود که معیشت مردم و زنجیره‌های تولید دچار مشکل نشود.

وی با اشاره به برگزاری جلسه‌ای با رئیس‌جمهور و حضور رئیس سازمان برنامه‌وبودجه، رئیس کل بانک مرکزی و وزرای جهاد کشاورزی و امور اقتصادی و دارایی گفت: در این جلسه، فرایند فعالیت بخش خصوصی از مرحله دریافت ثبت سفارش و کنترل نرخ خرید تا واردات و توزیع کالا تشریح شد. فعالان بخش خصوصی این کالاها را با استفاده از اعتبار نزد فروشندگان خارجی، تسهیلات ارزی با نرخ سود ۱۲ تا ۱۴ درصد یا منابع مالی خود وارد کشور کرده‌اند.

کلامی ادامه داد: فرایند واردات کالا توسط بخش خصوصی، از ثبت سفارش و خرید تا ورود و توزیع، کاملاً تحت کنترل و نظارت دستگاه‌های دولتی قرار دارد. محموله‌های وارداتی در سامانه‌های مربوطه ثبت شده و عرضه کالاهای اساسی از طریق سامانه جامع تجارت و توزیع نهاده‌های تولید نیز از طریق سامانه بازارگاه کنترل شده است. به گفته وی، در سال‌های گذشته فاصله زمانی میان تأیید واردات و توزیع کالا تا پرداخت ارز، حدود یک هفته تا حداکثر ۱۵ روز بود، اما این مدت به‌تدریج و به دلیل محدودیت‌های ارزی دولت به یک، دو و سپس سه ماه افزایش یافت.

دبیر انجمن اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی ایران بیان کرد: در ابتدای فعالیت دولت فعلی، فاصله زمانی پرداخت ارز از زمان تأیید دستگاه مربوط، حداکثر پنج ماه بود؛ با این حال، این فاصله در مقطعی به حدود ۱۰ ماه رسید. هم‌زمان با اجرای سیاست جدید ارزی از دهم دی‌ماه، از تشکل‌ها و فعالان بخش خصوصی خواسته شد با تمام توان از این برنامه حمایت کنند. این درخواست در شرایطی مطرح شد که به دنبال افزایش نرخ ارز از ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان به حدود ۱۵۰ هزار تومان، توان مالی بخش خصوصی به حدود یک‌پنجم کاهش یافته بود. علاوه بر این، حدود چهار میلیارد یورو از منابع فعالان اقتصادی، شامل بدهی به فروشندگان خارجی، تسهیلات دریافتی از بانک‌های عامل و سرمایه شخصی بازرگانان، درگیر مطالبات پرداخت‌نشده شده است.

کلامی گفت: بانک مرکزی و وزارت جهاد کشاورزی اعلام کرده بودند مطالبات فعالان بخش خصوصی در یک فرایند مشخص پرداخت خواهد شد. بر همین اساس، بخش خصوصی پذیرفت از دهم دی‌ماه اجرای طرح را همراهی کند و قرار بود تسویه مطالبات حداکثر تا مردادماه انجام شود، اما با وجود نزدیک‌شدن به این موعد، هنوز حتی یک دلار از این مطالبات پرداخت نشده است.

وی درباره پیشنهاد سازمان برنامه‌وبودجه برای حسابرسی مطالبات توضیح داد: تمام مراحل واردات از دی‌ماه تاکنون به‌صورت محموله‌به‌محموله توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی، گمرک جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی و وزارت جهاد کشاورزی کنترل شده است. وزیر اقتصاد نیز فهرست و میزان مطالبات، سازوکار پرداخت و پیشنهادهای مربوط را به‌صورت رسمی ارائه کرده، اما سازمان برنامه‌وبودجه انجام حسابرسی را ضروری دانسته است.

دبیر انجمن اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی ایران افزود: بخش خصوصی با حسابرسی مخالفتی ندارد، اما معتقد است مطالبات اعلام‌شده به‌طور کامل بررسی کارشناسی شده است. ممکن است در حسابرسی نهایی چند درصد اختلاف ایجاد شود، اما نباید پرداخت کل مطالبات تا پایان این فرایند متوقف بماند.

کلامی با اشاره به تجربه انتقال دولت دوازدهم به دولت سیزدهم اظهار کرد: در آن مقطع نیز مجموع بدهی دولت به بخش خصوصی حدود سه میلیارد یورو بود که با اخذ مجوز پرداخت شد؛ زیرا توقف پرداخت مطالبات بخش خصوصی می‌توانست چرخه تأمین کالاهای اساسی را با گسست و توقف مواجه کند.

وی درباره دستور رئیس‌جمهور در جلسه اخیر گفت: رئیس‌جمهور دستور داد ۵۰ درصد از مجموع چهار میلیارد یورو مطالبات بخش خصوصی، معادل حدود دو میلیارد یورو، با فوریت و به‌صورت نقدی پرداخت شود. همچنین مقرر شد تا زمان فراهم‌شدن منابع لازم برای پرداخت ۵۰ درصد باقی‌مانده، با بانک‌های عامل برای امهال تسهیلات بخش خصوصی تا پایان سال ۱۴۰۵ هماهنگی شود. بر اساس این دستور، سود و جرایم بانکی مربوط به تمدید تسهیلات نیز باید به پایان دوره منتقل شود؛ زیرا بانک‌های عامل در حال حاضر علاوه بر قرار دادن تسهیلات فعالان بخش خصوصی در سرفصل مطالبات، پرداخت فوری سود و جریمه را شرط تمدید آنها قرار داده‌اند.

وی با انتقاد از اجرایی نشدن این دستور تا زمان برگزاری گردهمایی گفت: با وجود آنکه رئیس‌جمهور چهارشنبه هفته گذشته این دستور را صادر کرد، انتظار می‌رفت از ابتدای هفته جاری فرایند پرداخت آغاز شود، اما تاکنون اقدام عملیاتی صورت نگرفته است. حجم مشکلات منتقل‌شده از سوی فعالان بخش خصوصی به تشکل‌ها بسیار بالاست و برخی کسب‌وکارها نه‌تنها متوقف، بلکه در معرض نابودی قرار گرفته‌اند. شرکت‌های فعال در این حوزه، متناسب با اندازه فعالیت خود، از چند میلیون تا مبالغ بسیار بالاتر از دولت طلبکارند. دبیر انجمن اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی ایران افزود: در شرایطی که بخش خصوصی برای منابع بلوکه‌شده خود نزد دولت، سودی دریافت نمی‌کند، ناچار است بابت همان منابع به بانک‌ها سود و جریمه بپردازد. تداوم این وضعیت هر روز توان مالی فعالان اقتصادی را فرسوده‌تر می‌کند.

کلامی خاطرنشان کرد: دشمن درصدد ایجاد چالش در حوزه معیشت مردم است؛ بنابراین تزریق منابع مالی به چرخه تأمین کالاهای اساسی ضرورتی فوری دارد. اگر مطالبات فعالان بخش خصوصی پرداخت نشود، ادامه فعالیت و تأمین کالا با مشکل جدی مواجه خواهد شد. هدف از برگزاری این نشست نیز انتقال مستقیم مشکلات شرکت‌ها و تبدیل پرداخت مطالبات بخش خصوصی به یک مطالبه عمومی است.